

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1894. Första Kammarén. N:o 23.

Fredagen den 13 april.

Kammarén sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 6 i denna månad.

Företogs val af ytterligare fyra suppleanter till kammaréns valmän för utseende af Riksdagens fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jemte deras suppleanter; och befunnos efter valets slut dertill hafva blifvit utsedde:

herr Almquist med 71 röster

friherre Alströmer » 71 »

herr Pettersson, Fredrik Emil . . » 69 »

grefve Lewenhaupt » 67 » ,

sedan ordningen mellan de två förstnämnda blifvit genom lottning bestämd.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets den 11 innevarande månad bordlagda utlåtanden n:is 5 och 6 samt statsutskottets nämnda dag bordlagda memorial och utlåtanden n:is 37—40.

Vid föredragning af statsutskottets den 11 i denna månad bordlagda memorial n:o 41, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens sjunde hufvudtitel, godkändes den föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 11 innevarande april bordlagda utlåtanden n:is 42 och 43.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran sammansatta bevillnings- och lagutskottets den 11 i denna månad bordlagda memorial n:o 4, med anledning af återremiss af utskottets betänkande n:o 2, i anledning af väckt motion om tillägg till § 25 i kongl. förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871.

Herr Hasselrot: Jag tillåter mig hemställa, att föreliggande memorial måtte uppföras på föredragningslistan för det sammanträde, som inträffar näst efter det, då bevillningsutskottets betänkande rörande mantalsskrifningsförordningen har till kammaren inkommit.

Härtill lemnade kammaren sitt bifall.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets den 11 innevarande månad bordlagda utlåtanden n:is 45—48.

Föredrogs ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 200, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver 1 punkten af deess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 14, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Konungen angående utredning rörande den kommunala rösträtten.

Herr Reuterswärd: Jag anhåller, att detta protokollsutdrag måtte remitteras till Första Kammarens tillfälliga utskott n:o 1.

Denna hemställan bifölls.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 11,³⁵ f. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 14 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 7 i denna månad.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

n:o 44, i anledning af väckt motion om beviljande af ytterligare anslag för låneunderstöd åt enskilda jernvägsanläggningar;
n:o 45, angående föreslagna jernvägsbyggnader för statens räkning;

n:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående rätt för Kongl. Maj:t att för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark disponera köpeskillingarna för vissa kronoegendomar;

n:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af rätt till bearbetande af apatitförekomster; och

n:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af jord från Alnarps kungsgård underlydande gatehusen n:is 12, 13 och 14 Lomma i Lomma församling af Malmöhus län;

bevillningsutskottets memorial n:o 13, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 1 punkten i utskottets betänkande n:o 6 angående vissa delar af allmänna bevillningen; samt

lagutskottets utlåtande n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skyldighet för svensk domstol att upptaga sjöförklaring och verkställa undersökning angående sjöolycka, som drabbat fartyg från annat land än Sverige eller Norge.

Anställes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af bankoutskottet i dess memorial n:o 6 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen besluter, att de väckta motionerna om inrättande af nya afdelningskontor af riksbanken icke skola till någon åtgärd för-
anleda, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, med bifall till den af herr H. Amnéus m. fl. väckta motion, men med afslag å öfriga motioner i ämnet, beslutit inrättande af ett afdelningskontor af riksbanken i Mariestad, att öppnas under år 1895, under de vilkor och bestämmelser med afseende å kontorets distrikt, verksamhet och rörelse, som bankofullmäktige ega att föreskrifva.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 111;

Nej — 18.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 206, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 80 ja och 139 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 191 ja och 157 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
rörande val-
barhet till
Första Kam-
maren m. m.* Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 11 och 13 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 5, i anledning af väckt motion om ändring af riksdagsordningens stadganden i afseende å ledamöternas af Första Kammaren valbarhet m. m.

Herr Casparsson: Det är bekymmersamma tider för öfverhusen. Uti England har Lord Roseberry hotat tillintetgöra det brittiska öfverhuset, och här i Sverige har herr D. Persson i Tällberg förnyat sin i fjol väckta motion om en grundlig rekonstruktion af det svenska öfverhuset. Det förhåller sig med dessa intermittenta motioner likasom med intermittenta febrar, att om de vårdslösas i början, kunna de blifva efterhängsna. Det är af

denna orsak jag ber att få orda litet om den förevarande motionen, och detta så mycket hellre som den vunnit ett icke ringa understöd inom konstitutionsutskottet, detta utskott, hvilket, enligt hvad en reservant för flera år sedan yttrade, inom sig sluter blomman af Riksdagens politiska intelligens, hvartill kommer, att en här utkommande tidning, hvars begåfning för den högre politiken är omisskännelig, om ock den understundom blifvit misskänd, förklarar den ifrågavarande motionen vara en mycket märklig motion.

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
rörande val-
barhet till
Första Kam-
maren m. m.*
(Forts.)

Motionärens anmärkningar gå ut på att omloppstiden för Första Kammarens ledamöter är för lång. Han vill hafva en raskare afverkning, och han vill derjemte hafva en behöflig hjälpgalbring, ty det är för mycket embetsmän i Första Kammaren. Hvad den första anmärkningen beträffar, åberopar han i sin i fjol väckta motion, att »ett folkrepresentant-mandat å 9 år, 3 gånger längre tid än för Andra Kammaren, är oskäligt långvarigt och torde utan förening med regelbundet återkommande partiel förnyelse för närvarande sakna exempel i sådana politiska församlingar, som kunna erkännas för *representativa*».

Till stöd för detta påstående anföras exempel från Frankrike, från Holland, från Belgien och från Danmark. I Frankrike är dock tienstgöringstiden lika lång som här, nämligen 9 år och med återval hvart tredje år af $\frac{1}{3}$. Vill man hafva en hastigare om-sättning, synes mig det tillvägagående man här använder, att det sker omval hvart år, vara mera tillfyllestgörande än ett omval, som sker endast hvart tredje år. På samma sätt är förhållandet i Holland. Der återväljes en tredjedel af representationerna hvart tredje år. I Belgien är representationstiden 8 år, med hvart fjerde år återkommande omval af hälften. Men det är att märka, att i Belgien är val-census till öfverhuset mycket högre än här. I Belgien väljes öfverhuset dels direkt och dels indirekt. För dem, som väljas direkt, fordras en årlig skatt af 1,200 francs eller jord-skatt motsvarande en inkomst af 12,000 francs. I Danmark är representationstiden 8 år. En del, om också en obetydlig, af öfre kammarens ledamöter väljes på lifstid af Konungen. Jag kan därför icke finna, att de exempel, som motionären i fjol anförde för en förändring i våra förhållanden, på något vis äro upplysande för den ändring, han har föreslagit.

Men huru äro förhållandena på andra ställen? Det finnes väl flera representativa stater än Frankrike, Holland, Belgien och Danmark. Jag skall tillåta mig en öfversigt. Jag skall börja i Europas sydvestra hörn, med *Portugal*. Der utgöres öfverhuset af dels ärftliga senatorer, ställda på gradvis afskrifning genom lagen den 24 Juli 1885, dels 100 senatorer, på lifstid utnämnda af Konungen, förutom de kongl. prinsarne; vidare 12 biskopar, och 50 ledamöter, valda ur de klasser, bland hvilka Konungen utnämner pärer på lifstid, samt 45 ledamöter, valda indirekt af de olika administrativa distrikten.

Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
rörande val-
barhet till
Första Kam-
maren m. m.

(Forts)

I *Spanien* består öfverhuset af dels ärftliga senatorer och dels på lifstid utnämnda af Konungen till ett antal af 180 och dessutom 180 valda af statskorporationer, kyrkan och universiteten m. fl., hvaraf $\frac{1}{2}$ omväljes hvar femte år. I dessa båda länder är således omloppstiden vida längre än hos oss. Från Portugal, *Spanien* går jag till *Stora Britannien*. Der utgöres öfverhuset af ärftliga pärer och pärer utnämnda af Konungen; vidare pärer dels i kraft af innehafvande embete (biskopar) dels genom val för lifstid (irländska pärer) och dels genom val för parlamentssession (skotska pärer). Afven der är således tjenstgöringstiden längre än hos oss. Jag frågar nu, om motionären vill påstå, att *Stora Britannien* är ett land, som kan räknas till dem, hvars representantförsamling icke kan betraktas såsom »representativ»?

I *Österrike* utgöres *Herrenhaus* af prinsar af kejsarliga familjen, komna till myndig ålder, 17 erkebiskopar och biskopar af furstlig rang, 68 större godsegare af ärftlig adel, nämnda af kejsaren, och 113 ledamöter på lifstid, nämnda af kejsaren. Afven der är således omloppstiden mycket längre än hos oss.

I *Ungern* utgöres öfverhuset af erkehertigar, komna till myndig ålder, af 40 erkebiskopar, biskopar och kyrkliga dignitärer af katolska kyrkan, 11 kyrkliga och lekmannarepresentanter för den protestantiska bekännelsen, 82 ledamöter på lifstid, nämnda af kejsaren, 286 ärftliga ledamöter, som betala årligen i jordskatt 3,000 floriner, och 17 ledamöter i kraft af sitt embete (statsdignitärer).

I *tyska riket* består, såsom bekant, riksrådet af 58 ledamöter, hvilka utses af de särskilda staternas regeringar.

I *Italien* består öfverhuset af prinsar af den kongl. familjen och ett obegränsadt antal medlemmar, som nämnas af Konungen på lifstid bland framstående män inom vetenskapen och literaturen eller män, som annars intaga en framstående samhällsställning eller också betala i skatt 3,000 lire. Det synes således, att i alla dessa stater är omloppstiden mycket längre än hos oss, så att den anmärkning, som motionären framställt, att nemligen omloppstiden här är för kort, icke har skäl för sig.

I år har motionären kommit med ett nytt skäl — »ett, men ett lejon». Han säger, att det skälet »icke har blifvit så uppmärksammat, som dess stora betydelse förtjenar. I det anförande till statsrådsprotokollet den 5 januari 1863, hvori nu gällande riksdagsordnings författare utvecklade motiven för dess hufvudbestämmelser, yttrades, att man afsett att åt Första Kammaren »bereda ett i sann mening aristokratiskt element genom stadgandet att dess ledamöter icke erhålla arfvoden». Denna afsigt har icke gått i fullbordan; med en »i sann mening aristokratisk» representantförsamling har man aldrig menat en embetsmannakammare, hvilket numera är Första Kammarens mest i ögonen fallande karakter.» Och han uppgifver, att innevarande år, 1894, finnes

i Första Kammaren icke mindre än 87 nuvarande eller f. d. Ifrågasatt embetsmän, deri inberäknade 6 i hofstjenst anställda personer. Då ändring i be- jag såg denna siffra, 87, slog den mig verkligen med förvåning. Jag tänkte: huru i all världen har han kommit till denna siffra? stämmelserna rörande val- Jag började räkna i förteckningen öfver kammarens ledamöter, Första Kam- och jag fann då, att motionären såsom nuvarande eller f. d. maren m. m. embetsmän räknat alla, som icke äro grosshandlare, bruksegare, godsegare, landtbrukare, och derjemte 3 fabriksidkare, 3 läkare, 2 ingenjörer och en apotekare. Jag fann till min stora förvåning, att min ringa person räknas till f. d. embetsmän. Då han vidare talar om de »väl aflönade embetsmännen», fann jag mig för- anlåten att anställa en sjelfpröfning öfver huru mycket jag i statens tjenst uppburit. Jo, sedan jag varit officer några år, fick jag för en kommendering till ett öfningsläger uppbära 15 kronor; flera år efter det jag lemnat den aktiva tjensten, blef jag kommen- derad att exercera fosterlandets beväring i 15 dygn, för hvilket uppdrag jag uppbar 30 kronor, summa — 45 kronor, som jag uppburit i statens tjenst. Och ändå är jag räknad bland »väl aflönade» embetsmän! Ätminstone har jag icke blifvit fet på denna aflöning. Då är det bättre att vara i Riksdagens tjenst. Då jag var ledamot af Andra Kammaren, uppbar jag under 9 år 1,200 kronor årligen, hvilket gör 10,800 kronor. Det var mycket, jag erkänner det, det var till och med för mycket, men jag får största mig med att jag i detta afseende icke var ensam om den saken.

Nu säger motionären: »Huru högt man än må uppskatta de personers förtjenster, hvilka erhålla uppdraget genom ett val, som under sådana förhållanden bestämmes mindre af förtroendet än af nödvändigheten att fullgöra ett åliggande, är det ju klart, att den karakter och den s. k. karaktterskillnad från Andra Kam- maren, som grundlagen afsett, icke kan af Första Kammaren förvärfvas eller bibehållas.» Det är för mig icke alls »klart». Ty vi kunna ju icke alla vara grosshandlare eller bruks- och godsegare eller landtbrukare, och att den omständigheten, att vi icke kunna vara det, skulle omöjliggöra, att denna »karakters- skillnad från Andra Kammaren» skulle kunna förvärfvas eller bibehållas, kan jag icke fatta. Lika litet kan jag fatta, att dessa samhällsklasser företrädesvis skulle representera ett »i sann mening aristokratiskt» element. Huru har nu motionären tänkt sig, att detta aristokratiska element skulle komma till heders? Jo, han föreslår en nedsättning af census till Första Kammaren till 40,000 kronor eller till en inkomst af 2,000 kronor, och så vill han gifva arfvoden åt Första Kammarens ledamöter. Ja, sätten här i ver- lden äro mångahanda, men att det sättet är det rätta, betvivlar jag.

Jag tror, att nästa gång motionären sadlar sin politiska pegas, får han brodda den med litet bättre skäl än för närvarande, hvarför jag icke kan annat än instämma i utskottets tillstyrkan, att »motionen icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd».

(Forts.)

Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
rörande val-
barhet till
Första Kam-
maren m. m.

(Forts.)

Friherre Klinckowström: Innan jag fortsätter mitt yttrande rörande denna viktiga fråga, kan jag icke neka mig att förklara, det jag icke gillar den ifrågavarande motionen, utan kommer att sluta mig till deras antal, som yrka afslag på densamma. Men långt ifrån att anse denna kammares sammansättning så beskaffad, som den borde vara för att gagna det gemensamma fäderneslandet, anser jag, att den behöfver undergå många förändringar till det bättre; och det förvånar mig, att konstitutionsutskottet har så knapphändigt affärdat denna fråga och dermed gifvit Riksdagen ett fullständigt fattigdomsbevis på sitt åtgörande. Det är högst bedröfligt! Herrarne känna litet hvar, att konstitutionsutskottet, det främsta af alla utskott i Riksdagen, har sig uppdraget att oombedt, utan påminnelser, framställa de förslag till ändringar i grundlagarne, som utskottet anser vara högst nödiga, nyttiga och möjliga att verkställa, och flere anledningar till sådana förändringar gifvas, Gud nås så visst, rörande denna kammare.

Hvad nu beträffar den ifrågavarande motionen, vill jag nämna några anledningar för mig att motsätta mig densamma.

Uti 9 § i det förslag, som motionären har aflemnat till Riksdagen rörande ändring uti Första Kammarens sammansättning, förekommer, att den, som skall väljas till ledamot af Första Kammaren, skall hafva »fastighet till taxeringsvärde ej understigande 40,000 riksdaler». Det är rörande denna bestämmelse, som jag icke nu för första gången förklarar, utan flere föregående gånger här i denna kammare, då denna fråga varit före, har förklarat, att det är origtigt att bestämma detta egendomsvärde på grund af taxeringsvärdet *ensamt*; ty, mine herrar, det är ju alldeles gifvet, att en egendom kan vara taxerad till 100,000 kronor och egaren kanske ändå icke rår om en skilling. Det borde väl egentligen vara bestämdt så, att de gällande inteckningarna i egendomen skulle afdragas, och hvad som resterar, hvad som sålunda är egarens verkliga tillhörighet, skulle utgöra grunden för beräkning af det värde, för hvilket han kunde väljas till ledamot af Första Kammaren. Ty det är icke en gång, utan flera gånger — jag vill icke nämna några namn — då ledamöter af denna kammare suttit här på grund af sin egendoms taxeringsvärde och hafva i sjelfva verket varit fullkomliga proletärer, hafva icke egt en skilling, och då de afven stundom under den tid de varit ledamöter i kammaren gjort cession, har det också visat sig, att de icke egt någonting. Detta kan väl icke vara lagstiftarens mening, utan det är ett bedröfligt förbiseende; och det synes mig, som om konstitutionsutskottet *bort* oombedt göra Riksdagen uppmärksam derpå och föreslå de ändringar, som kunde i detta fall vara tjenliga och rigtiga.

Här står vidare i samma 9 §: »Kommer riksdagsman, efter det han vald blifvit, i den ställning, att han ej längre skulle varit valbar till ledamot i kammaren, frånträder han sin befatt-

ning.» Ja, hvem är det, som skall kontrollera detta? Det finnes icke i grundlagen sagdt, hvilken myndighet som skall kontrollera detta, och hvilken myndighet skall anmärka det och till hvem. Här har icke en, utan flera gånger till följd deraf händt, att ledamöter, som hafva inkommit i kammaren för många år tillbaka, hafva så småningom fått sina affärer så undergräfd, att de bort afträda från sin befattning i kammaren, men icke gjort det, ty der det icke finnes någon anklagare, finnes icke någon domare. Detta är således också något, som konstitutionsutskottet synes mig äfven hafva bort föreslå förändring uti. Konstitutionsutskottet har mer än tillräcklig tid, mine herrar, att sysselsätta sig med att uppsöka och för Riksdagen framställa de anledningar till anmärkning, som finnas mot nuvarande grundlagar, och söka åstadkomma förändring till det bättre uti desamma. Men om man granskar, riksdag efter riksdag, hvarmed det sysselsatt sig, så gör detta utskott skäl för det namn, som sedan lång tid tillbaka blifvit utskottet tilldeladt, att det nemligen är ett s. k. ledighetsutskott. Och detta är verkligen sant; men så borde det icke vara, om konstitutionsutskottet sin pligt likmätigt åtydde de grundlagar, som föreskrifva hvad utskottet bör göra.

Det har af den föregående talaren blifvit ganska vidlyftigt ordadt om den tid mandat för ledamöter i denna kammare skulle räcka. Denna tid har af motionären blifvit nedsatt från 9 till 6 år. Jag finner denna fråga vara ganska likgiltig. Jag skulle snarare votera för 6 år, därför att då hade valmännen oftare tillfälle att göra sig af med ledamöter i denna kammare, som blifvit valda, emedan valmännen voro okunniga om deras åsigt eller blifvit bedragna af deras yttranden, då de skulle väljas. Efter 6 år kunde de då göra sig af med dessa för dem otjenliga representanter.

I 23 § föreslår motionären ersättning för resekostnad till och från Riksdagen samt arfvode af 1,200 riksdaler — han har skrivit riksdaler, men han menar väl kronor — för hvarje lagtima riksdag, och sedan några bestämmelser för det fall att riksdagen icke räcker fyra månader, såsom lag är. Jag tror, den föregående talaren har gjort sig litet lustig öfver detta, men frågan är verkligen allvarsammare, än han inbillar sig. Det är nemligen bekant, att i Riksdagen såväl i Första som Andra Kammaren finnas embets- och tjänstemän till ett antal af 145, af hvilka officerare och underofficerare 25, civile embets- och tjänstemän 86, prester 8, universitets- och elementarlärare 23 och folkskolelärare 3. Jag har dessa upplysningar ur »Aftonbladet» för den 15 januari 1894 och har all anledning tro, att de äro rigtiga. Dessa embets- och tjänstemän, mine herrar, hafva aflöning af staten ända från 23,000 kronor till 4-, 5- å 6,000 kr. De af dessa riksdagsmän, som äro boende i Stockholm, hafva derjemte hyresersättning för sin bostad. Att dessa herrar, som utgöra ett

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
rörande val-
barhet till
Första Kam-
maren m. m.*
(Forts.)

Ifrågasatt ändring i bestämmelserna rörande valbarhet till Första Kammaren m. m. (Forts.)

antal af i det närmaste 30 procent utaf samtliga riksdagsmännens antal, hafva i många hänseenden andra intressen och andra åsikter, än de ledamöter af kamrarne, som icke äro embets- och tjänstemän med lön på stat, är ju gifvet. Ty under de 4 månader, dessa herrar äro ledamöter af Riksdagen, behålla de sin lön och sin inqvartering och afstå endast sina tjänstgöringspenningar — kanske icke alltid det heller — och hafva således effektivt en aflöning för sin riksdagsmannaverksamhet. Vi andra, som icke äro embets- och tjänstemän på stat eller aflönade i kommunens tjänst, hafva ingenting i Första Kammaren, utan få lof att underhålla oss sjelfva; och de, som äro från landet och äro ledamöter i denna kammare, få här föra ett ganska dyrt lefnadssätt, synnerligast om de, såsom mycket naturligt är, vilja vara tillsammans med sina familjer under hela riksdagstiden. Sådant är ingalunda rättvist. Jag vet icke, hvad det skall vara för, om jag så får säga, högfärd af många i denna kammare att vilja visa sitt aristokratiska element derigenom, att de icke vilja mottaga något arfvode för sin ofta ganska stora och besvärliga verksamhet inom Riksdagen. Hvarför skola alla dessa embets- och tjänstemän blifva aflönade, alla tillräckligt och somliga mer än tillräckligt för sin verksamhet i statens tjänst? Vi tjena ju också staten, och aflöning för stats-tjänst går, om man så vill, igenom hela statens idé ända upp till den högsta personen inom samhället. Hvarför skola då endast de Första Kammarens riksdagsmän, som icke äro embets- och tjänstemän på stat, vara beröfvade ett sådant arfvode? Jag är fullt ut lika mycket som någon annan aristokratiskt sinnad, men jag kan försäkra herrarne, att jag skulle med tacksamhet mottaga ett sådant arfvode för principens skull. Jag är tacksam, att jag icke behöfver det, men jag anser principen riktig, och det skulle glädja mig, om den blefve etablerad, ty det kunde nog finnas en och annan i denna kammare, som icke är i samma lyckliga ekonomiska förhållanden som jag. Jag har satt min verksamhet som riksdagsman uti att verka för det, jag anser rätt och billigt, och alldeles icke i att söka bevaka mina enskilda intressen.

Som jag nämnde, är det ett verkligt fattigdomsbevis det slut, hvartill konstitutionsutskottet kommit och hvarigenom utskottet anhållit, att motionen icke må föranleda till någon Riksdagens åtgärd. Mot detta förslag har jag ingenting att invända, nemligen att motionen icke kan i dess närvarande skick föranleda till någon åtgärd. Men jag tror, att jag liksom Riksdagen i allmänhet varit berättigad att förvänta, att utskottet hade litet allvarsammare, än som skett, sysselsatt sig med denna fråga. Jag skall bedja att endast få nämna några anledningar till förändring i kammarens sammansättning, hvilka jag icke nu för första gången framställer, utan har gjort det många gånger och redan så tidigt som 1885.

Jag anser således, att embets- och tjänstemän i allmänhet

icke böra vara ledamöter i Riksdagen. Jag kommer från förra riksdagen i håg, att en värderad ledamot i denna kammare, herr Samzelius, tog sig före att bestrida denna min åsigt. Han började med att säga mig åtskilliga rätt närgångna saker öfver mitt sätt att uttala min mening i Riksdagen. Detta är nu en sak, som det icke tillhör mig att bedöma; om jag icke kan uppnå hans vältalighet, får jag nöja mig med något mindre, och för öfrigt har jag gjort till regel att icke besvara det, som rör mig personligen. Men han hade derjemte, för att försvara embets- och tjänstemännens närvaro, ett kort, men ganska drastiskt yttrande, nemligen att dessa embets- och tjänstemän *äro nog bra att hafva i Riksdagen*. Huruvida de äro nog bra att hafva, derom kan här visserligen tvistas. Att man kan behöfva herrar embets- och tjänstemäns stora kunskaper och den stora vana vid ärendenas behandling, som de hafva, är riktigt. Men jag kan förklara, att lika väl som Riksdagen har behof deraf, lika väl kan den nöja sig med de f. d. embets- och tjänstemän, som den, synnerligast i denna kammare, har af alla kategorier. Här finnas f. d. statsministrar, f. d. finansministrar, f. d. generaler och generaldirektörer och presidenter, med ett ord sagdt, alla slag af högre civila och militära embetsmän, och jag tror icke, att herr Samzelius kan neka, att dessa män hafva fullt ut lika mycken kunskap och skicklighet, som de ännu sin tjänst utöfvande, men dertill hafva de något, som i tjänst verande embetsmän icke kunna hafva, nemligen vida mera oberoende och vida större frihet att yttra sig i vissa ömtåliga frågor. Om herrarne gå igenom Första Kammarens protokoll från föregående riksdagar och äfven från innevarande riksdag, skolen I, mine herrar, finna, hur sällan de ännu tjänstgörande förtroendeembetsmännen *uttalat* sina åsikter. Dessa personer hafva, derom är jag öfvertygad, ofantliga kunskaper samt ofantlig erfarenhet, och en stor del af dem har mycket större vältalighet än vi andra, hvilka icke hafva tjänst på stat. Men det är underligt att så får ske och oriktigt af grundlagen att tillåta dessa förtroendeembetsmän deltaga i kammarens förhandlingar; ty det finnes sådana obändiga och frihetsälskande personer bland kammarens högst betrodde män, hvilka äro ledamöter af Riksdagen, att de skulle kunna störta sig och sin framtid derigenom, och jag skulle kunna framdraga flera faktiska bevis från framfarna tider på att så har varit fallet.

Det är sålunda en viktig punkt, som jag anser böra åtminstone diskuteras, när en så allvarlig fråga förekommer, men jag hade en annan åsigt om en förändring till ett bättre af denna kammare, hvilken åsigt jag redan vid 1885 års riksdag framlade och uttalade i denna kammare genom en då väckt motion. Det skall måhända väcka förvåning hos många i Kammaren, men om herrarne noga tänka efter, så är den både viktig och riktig. Jag motionerade då om rätt för myndig prins af det kongl. huset att

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
rörande val-
barhet till
Första Kam-
maren m. m.*
(Forts)

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
rörande val-
barhet till
Första Kam-
maren m. m.*

(Forts.)

få deltaga i kammarens öfverläggningar, och under de 9 år, som sedan dess förflutit, har jag haft rika anledningar att reflektera öfver detta ämne, och jag kan ej frångå min åsigt, att det vore både rättvist och billigt samt skulle lända det gemensamma fäderneslandet till stor båtnad. Vi hafva, som bekant, i Sverige tre till myndiga år komna kongl. prinsar. Deras uppfostran, deras taktfullhet och deras skicklighet i de få befattningar, hvilka grundlagen tillåtit dem bekläda, äro af den beskaffenhet, att jag är öfvertygad om att desse män skulle, derest de finge säte och stämma i denna kammare, vara en prydnad för kammaren, och hvad mera är, det vore nödvändigt för fäderneslandet och nödvändigt för deras egen politiska uppfostran. Jag vill ur min motion nämna, att uti andra konstitutionella länder är ett helt annat förhållande gängse beträffande dessa prinsars af de kongl. husen rätt att deltaga i den lagstiftande församlingens arbeten. I Preussen t. ex. består, enligt dess nu gällande statsförfattning art. 65 a, detta rikets första kammare af, bland andra, de myndige kongl. prinsarne. Enligt Osterrikes gällande författning § 2 äro, till följd af börd, de fullmyndige prinsarne af det kejsrerliga huset medlemmar af den första kammaren (Herrehuset). (Herr Casparsson har omnämnt, att det för närvarande är ej mindre än 19 kejsrerliga prinsar, som derstädes hafva säte). Enligt Italiens grundlag äro prinsarne af den kongl. familjen medlemmar af senaten. De hafva säte omedelbart efter ordföranden. De inträda i senaten efter fyllda 21 år och hafva rösträtt efter fyllda 25 år. I Stora Britanniens öfverhus sitta för närvarande (d. v. s. år 1885) sex prinsar af det kongl. huset. I Belgiens första kammare (senaten) har tronföljaren med det 18:de året säte och med det 25:te året beslutande rösträtt. Uti Spaniens första kammare (senaten) hafva konungens och tronföljarens fullmyndige söner säte och stämma. I Portugals första kammare (senaten) har kronprinsen och dennes bröder säte och stämma från deras 25:te åldersår.

Vi se sålunda, att exempel finnas från alla de konstitutionella länder, som jag nu uppräknat — och de äro ej få, och jag tror, att dessa stater derigenom beredt åt fäderneslandet en stor fördel; ty vi må betänka, att dessa kongl. prinsar skola efter successionsordningen tillträda Sveriges krona och tron. Jag har känt en grupp af dessa prinsar, af hvilka den tredje i ordningen är vår nuvarande nådige konung. För deras höga embete och det stora ansvar, som åligger dem, är det ju alldeles gifvet, mine herrar, att det skulle vara af stort gagn och nytta att förut hafva deltagit i statens angelägenheter i alla riktningar, som vi få göra vid riksdagarne, och lära sig att studera dessa allvarsamma saker, att rätt bedöma dem och att yttra sig deröfver. De äro för närvarande dertill förhindrade, förhindrade att mottaga några embeten med lön på stat, och alla civila embeten äro för dem stängda.

De kunna endast sysselsätta sig med militära saker och frågor och för öfrigt tillbringa sin tid med jagt, fiske, annan sport samt de sköna konsterna. Jag vill endast fråga eder, mina herrar, om detta kan vara rätta sättet att uppfostra Sveriges konungar? Jag tror att hvar och en, som allvarligt reflekterar häröfver måste medgifva, att så ej är förhållandet. Vi skola besinna, att enligt regeringsformens 39 § skall, om Konungen reser utom Sverige och Norge, riksstyrelsen under Konungens frånvaro föras af den till tronföljden närmast berättigade prins, om han fyllt 18 år. Enahanda föreskrift lemnas i 40 §, i händelse af Konungens sjukdom, samt i 43 §, der det heter: »Går Konungen i fält eller till aflägenare inrikes orter eller till konungariket Norge reser, förordne tre ledamöter af Statsrådet, under den ordförande, som Han, antingen *ibland Prinsar af sitt hus* etc. särskildt nämner, att föra regeringen i de mål, Konungen föreskrifver.» Enligt Norges Grundlovs 9 § kunde en prins eller hans äldste son vara vice konung i Norge vid fyllda aderton år, hvilket dock numera är afskaffadt.

Den närmare beröringen, som genom de kongl. prinsarnes deltagande i Riksdagens förhandlingar skulle ega rum med kamrarnes ledamöter, skulle utan tvifvel göra de kongl. prinsarne mera kända af det egentliga folket genom dess ombud, än hvad nu är fallet.

Detta är verkligen en ganska viktig fråga, med hvilken konstitutionsutskottet, efter mitt förmenande, bort hafva något sysselsatt sig, och jag tror, att vår nådige Konung och de kongl. prinsarne skulle med tacksamhet mottagit ett sådant tillfälle att få bevista våra öfverläggningar i stället för att sitta på läktaren, såsom vi här om dagen sågo prins Carl göra, hvilket jag ej kan neka till djupt smärtade mig.

Jag hade visserligen mycket mera att tillägga i denna fråga, men det är öfverflödigt, när ändå motionen faller här, och detta kommer att ske, såsom den väl förtjenar i sin nuvarande form, såsom jag hoppas, utan votering. Men jag vill begagna tillfället att yttra mig uti en så öfvermåttan verkligen viktig fråga som omdaningen af vår Första Kammare, hvilken ej i alla afseenden är hvad den borde vara för att rätt vårda sig om landets angelägenheter. Jag är icke den, som likt åtskilliga venstermän i Andra Kammaren vill afskaffa Första Kammaren — tvärtom anser jag det vara både riktigt och nyttigt, att den finnes såsom en hämsko på de alltför långt drifna liberala idéerna i Andra Kammaren, men jag önskar att Första Kammaren ville vara ett verkligt uttryck af det svenska folkets önsknings och behof, och att den kunde fritt röra sig, yttra sig och besluta utan att vara bunden af några enskilda intressen eller fördomar, och jag önskar lifligt, att våra kongl. prinsar, komma till myndig ålder, måtte kunna få bland oss deltaga i våra öfverläggningar.

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
rörande val-
barhet till
Första Kam-
maren m. m.*
(Forts.)

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
rörande val-
barhet till
Första Kam-
maren m. m.*

(Forts.)

Herr Sjölin: Bland de många förslag, som inkommit till Riksdagen rörande förändringar i riksdagsordningen och särskildt beträffande ledamöternas i Första Kammaren valbarhet, har blott ett enda och detta endast uti en enda punkt tilltalat mig. Jag är nemligen af samma uppfattning som konstitutionsutskottet der utinnan, att om man skulle tillmötesgå motionärens här framställda förslag, skulle man absolut förändra Första Kammarens karakter, och en ändring i den rigtningen vill jag ej vara med om. Men jag har dock den uppfattning, att man i ett enda fall skulle kunna gå Andra Kammarens reservanter inom utskottet till mötes, nemligen herrar Ljungman m. fl. i afseende på 12 §, der dessa reservanter föreslå, att riksdagsman i Första Kammaren »åtnjuter af statsmedel ersättning för resekostnad till och från riksdagen såväl vid dennas början och slut, som då ledighet från riksdagsgörömlen af kammaren beviljats.» Jag kan ej förstå, att deri skulle ligga någon fara från den sida sedt, som man vill betrakta såsom fara att göra detta medgifvande, ty en motsvarande förmån hafva redan alla de representanter, som äro boende t. ex. i Stockholms stad eller i dess närhet. De hafva ej denna utgift för resekostnader, och därför vore det enligt min uppfattning endast en åtgärd af rättvisa och billighet, att representanterna från hela riket vore i detta afseende likställda, och efter de upplysningar jag fått tror jag knappt, att det finnes något land i Europa, med undantag af England och Spanien, der ej representanterna i riksförsamlingen hafva åtminstone reseersättningar. Jag skall tillåta mig att i afseende härå anföra några exempel.

Österrike: 15 kr. om dagen; resekostnadsersättning.

Baden: 11 kr. om dagen jemte jernvägsbiljetter; öfverhusets ledamöter icke betalda.

Baiern: I regel ingen betalning, men fria resor å statsjernvägarne. 9 kr. om dagen åt de ledamöter, som icke äro bosatte, der riksdagsförsamlingen möter, men endast för hvar dag de äro närvarande.

Belgien: 310 kr. i månaden för dem, som icke äro bosatte i Brüssel; inga fribiljetter eller resekostnadsersättningar.

Bulgarien: 14 kr. 75 öre pr dag under sessionen, dock att de, som äro bosatte å riksdagsorten, blott bekomma 11 kr. pr dag; första klass jernväg eller 45 öre pr km.

Danmark: 6 kr. pr dag och verkliga resekostnaders ersättning; friplats å kongl. teatern.

Egypten: 1,620 kr. för ledamöter från Kairo och 4,500 kr. för dem från landsorten, jemte resekostnadsersättning.

Frankrike: 6,500 kr. om året; fria resor å jernvägarne.

Tyskland: Ingen betalning, men fria resor.

Grekland: 1,300 kr. pr session.

Ungern: 3,600 kr. om året samt 1,200 kr. hyresersättning. Nedsatta afgifter å statens och enskildes jernvägar.

Holland: 3,000 kr. om året samt reseersättningar åt andra kammararens ledamöter äfvensom 15 kr. om dagen och dito åt första kammarens.

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
rörande val-
barhet till
Första Kam-
maren m. m.
(Forts.)*

Portugal: All betalning upphörde i september 1892 med undantag för koloniernas representanter. Fria resor till och från Lissabon å statens jernvägar. Vid ömmande omständigheter må valkrets betala sin representant 13 kr. 50 öre om dagen.

Preussen: 13 kr. 50 öre om dagen jemte reseersättning.

Rumänien: 18 kr. om dagen; fria resor.

Sachsen: 11 kr. om dagen; fria resor.

Serbien: 7 kr. om dagen. 2 kr. 10 öre i timmen i reseersättning.

Norge: 12 kr. pr dag, 10 kr. för resekostnader jemte ersättning af verkliga jernvägs-, skjuts- eller ångbåtsbiljetter. Fri sjukvård och läkare, »ett privilegium, som af ledamöterna sjelfve utsträckts derhän, att de nu hafva fria gymnastikkurser, massage, bad, sjukvin».

Schweiz: 14 kr. 50 öre pr dag jemte reseersättning.

Det är sålunda tydligt, att en sådan reseersättning förekommer litet hvarstades, och då jag icke kan förstå, att detta skulle kunna medföra någon rubbning i Första Kammararens karakter, utan endast vara en gärd af enkel rättvisa, så tycker jag, att man åtminstone skulle kunna tillmötesgå reservanternas förslag i denna punkt. Jag skall dock ej tillåta mig att göra något yrkande i detta afseende, då jag tror mig på förhand veta, att det ej skulle hafva någon utsigt till framgång, men jag har tillåtit mig uttala min uppfattning i denna fråga, om åsigtarna en gång skulle ändra sig derhän, att man finner denna sak vara värd att tänka på och beakta. Jag har blott velat antyda, att jag finner billighet och rättvisa bjuda, att kamrarnes ledamöter blifva uti ifrågavarande afseende likställda, de må nu vara bosatta i närheten af eller långt från den plats, der Riksdagen är samlad.

Herr Almén: En talare har villigt erkänt, att stor sakkunskap kan finnas hos de embetsmän, hvilka äro ledamöter af kammaren, särskildt förtroendeembetsmännen, men tillika uttryckt sin förundran öfver att de ännu i tjenst varande embetsmännen så sällan yttra sig vid kammarens öfverläggningar, hvilket han åter uttydde såsom bevis å bristande själfständighet hos dem. Jag ber att i anledning här af få fästa uppmärksamheten på en förklaringsgrund, som här ligger vida närmare till hands, nemligen den, att personer finnas, hvilka hafva en sådan aktning för kammarens dyrbara tid, att de ej vilja tidt och ofta upptaga densamma med långa anföranden. Jag har endast velat begagna detta tillfälle att få yttra min mening.

Efter härmed slutad öfverläggning bifölls hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af konstitutionsutskottets den 11 och 13 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 6, i anledning af väckta motioner, åsyftande förändrade bestämmelser i fråga om villkoren för rätt att välja riksdagsmän i Andra Kammaren, bifölls hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 11 och 13 i denna månad bordlagda memorial och utlåtande:

n:o 37, med förslag till åtskilliga stadganden, som böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret, och

n:o 38, i anledning af väckt motion om ändring af § 4 i gällande stadgar för Riksdagens bibliotek,

biföll kammaren hvad utskottet i nämnda memorial och utlåtande hemställt.

*Ang. ordnan-
det af pen-
sionsförhål-
landena vid
intendentur-
corpsen.*

Föredrogs å nyo statsutskottets den 11 och 13 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 39, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ordnandet af pensionsförhållandena vid intendenturcorpsen.

Herr statsrådet friherre Rappe: Jag ber att få erinra kammaren om att i afseende på denna fråga biföll Första Kammaren vid sistlidne riksdag samma förslag, som Kongl. Maj:t nu ånyo framlagt, och att i Andra Kammaren endast fattades några få röster för att Kongl. Maj:ts proposition äfven der skulle bifallits. I den redogörelse, som utskottet lemnat för Kongl. Maj:ts förslag, synas mig vara framställda så talande skäl för bifall till detsamma, att det ej kan annat än väcka förvåning, då utskottet sedermera kommer till ett helt annat resultat, och de skäl, som utskottet förebringat för sin åsigt, synas mig äfven vara så svaga, att, då de sammanställas med dem, hvilka förut anförts vid redogörelsen för det kongl. förslaget, man måste finna det märkvärdigt, att utskottet kommit till den slutsats, dess utlåtande innehåller. Utskottet säger nemligen med afseende på fältintendenterna och förrådsförvaltarna, att dessa befattningar *icke*, enligt utskottets uppfattning, »*kräfa samma rörlighet och spänstighet som intendent-*

nas, utan synas mera likställda med vanliga civila tjänster», hvar för utskottet ock anser »rätten till fyllnadspension böra inträda först vid 65 år och skyldighet att afgå från tjänsten med sådan pension vid 68 lefnadsår, hvilket skulle medföra en väl behöflig besparing i de betydande kostnaderna för arméns pensionering.» Sålunda tvenne skäl: dels påståendet, att fältintendenterna och förrådsförvaltarne ej behöfva samma rörlighet som intendenterna, dels att det skulle beredas statsverket en behöflig besparing i kostnaderna för arméns pensionering, om denna anordnades i enlighet med utskottets förslag.

Jag vill då visa, att det första påståendet, utskottet här framställer, ej håller streck i verkligheten, vare sig i fråga om krig eller fred. Det är visserligen sant, att fördelningsintendenterna i likhet med intendenterna hafva åligganden, hvilka kunna sägas vara rent formella, nemligen en del löpande ärenden, för hvilkas skötande det ej fordras större rörlighet hos de ena än hos de andra; men hvad som skiljer fördelningsintendenternas verksamhet från regementsintendenternas och som just gör, att de förra behöfva en högre grad af rörlighet än de senare, är den vigtigaste delen af deras uppdrag, just deras raison d'être. Man ansåg nemligen nödvändigt, vid införandet af den nya arméorganisationen, att särskildt i arméns administration borde åstadkommas en bättre kontroll och mera initiativ, och det är just denna fördelningsintendenternas ledande och kontrollerande verksamhet, som är det hufvudsakliga i deras befattning. Arméförvaltningen, som har sin verksamhet koncentrerad på ett enda ställe i landet, förmår ej utsträcka sin verksamhet så, som de nya förhållandena göra det nödvändigt, då armén är fördelad inom vårt vidsträckta land på sätt nu är fallet. Då dertill kommer, att genom den nya härordningen de medel, man har att förvalta, blifvit vida mera betydande än förut, följer deraf också, att nödvändigheten att på det noggrannaste kontrollera den administrativa verksamheten blifvit så mycket större.

Det är klart, att dessa fördelningsintendents verksamhet kan utföras på många olika sätt, mera eller mindre samvetsgrant. Jag vill ej säga, att samvetsgrannheten behöfver brista, men hvad som åligger dem kan utföras med mera eller mindre förutseende, och just på det att fördelningsintendenterna skola kunna utföra sin ledande verksamhet på det sätt, att armén tillförsäkras den största möjliga ekonomiska garanti, just därför fordras det, att dessa tjänstemän besitta den fullaste vigör. Armén behöfver ju en generalstab för att allt hvad som rör operationer och dylikt i fält må komma att ordnas på det bästa sätt. Intendenturens verksamhet är lika vigtig, kan man säga, ty utan tillfredsställande intendentur är det omöjligt leda armén på tillfredsställande sätt; men dessutom gäller det här penningar och utgifter, och i samma mån som fördelningsintendenterna väl utföra sina åligganden, i

Ang. ordnandet af pensionsförhållandena vid intendenturcorpsen.
(Forts.)

*Ang. ordnan-
det af pen-
sionsförhål-
landena vid
intendentur-
corpsen.
(Forts.)*

samma mån tillförsäkras åt krigsstyrelsen och statsverket de största möjliga besparingar, och de medel, som sålunda kunna bevaras åt statskassan, gå till högst betydliga belopp. Man behöfver blott tänka på hvad ett öre spelar för en roll vid portioner och beklädnad, för att inse af huru stor vigt det måste vara, att med den utveckling, vår armé nu fått, till fördelningsintendenter hafva fullt dugliga personer. Ännu mera kommer detta förhållande att framträda i krigstid. Så snart det gäller de högre militära myndigheterna i fält, kan man säga, att hvarje befallning angående truppernas rörelser åtföljes af eller har vid sin sida såsom komplement någon administrativ åtgärd. Derför måste ock fördelningsintendenterna åtfölja fördelningsgeneralerna så, att de ständigt må hafva en öfversigt öfver fördelningsgeneralens dispositioner och omedelbart kunna ordna alla förhållanden bakom armén, hvarigenom denna kan vara säker att ständigt hafva sina behof tillgodosedda å rätt tid och i tillräcklig mängd. När sedan efter slutadt dagsarbete man, kommit i qvarter, gäller det för dessa fördelningsintendenter att sätta i verket de dispositioner, som de, tack vare deras ständiga uppehållande till häst vid fördelningsgeneralens sida, inse vara nödvändiga. När vi då tänka oss truppernas förläggning på olika ställen och denna tjänst bakåt, som består i upprättandet af magasin och anordnande af alla de etablissement, som höra till förvaltningen, kunna vi förstå, hvilken rörlighet som är nödvändig, om allt detta skall kunna göras i rätt tid och med den kontroll, som här icke mindre än under fredsförhållanden är nödvändig. Jag tänker, att genom dessa få ord det skall för en hvar af kammarens ledamöter vara klart, att om någonsin det behöfs att ega tjänstemän som äro vid full lifskraft, gäller det just fördelningsintendenterna.

Nu säger man vidare, att det skulle bli en så stor besparing i »de betydande kostnaderna för arméns pensionering», om rätten till fyllnadspension framflyttades till 65 år med skyldighet att med sådan pension afgå vid 68 lefnadsår. Jag har anmodat professor Rosén, som är sakkunnig i detta hänseende, att räkna ut, hvilken vinst skulle uppstå genom att framskjuta för desse pensioneringsåldern på sätt utskottet föreslagit, och han har lemnat den uppgiften, att hela vinsten uppgår till omkring 3,000 kr., och det mesta, som kan komma i fråga, är 4,500 kr. Således är ju vinsten ganska ringa.

Jag medgifver, att jag hittills talat endast om fältintendenterna och icke yttrat mig om förrådsförvaltarna. Några ord äfven om dem! Jag vidgår villigt, att med afseende å dem förefinnas icke samma skäl för att de skola vara så pass unga och kraftiga som fördelningsintendenterna, hvilka jag sätter framför alla de andra intendenterna, men jag tror, att de skäl, som blifvit åberopade i Kongl. Maj:ts proposition, äro af den beskaffenhet, att de kunna tala, och den ekonomiska vinst, som skulle

uppstå genom framflyttande af desses pensionsålder till 65 och 68 år, är äfven ringa, då den enligt samma uppgift af professor Rosén uppgår till endast något öfver 3,000 kronor.

Men om således det ej förefaller mig, som om några talande skäl finnas för att, på sätt utskottet har föreslagit, ändra Kongl. Maj:ts förslag, är det å andra sidan ganska visst, att högst betänkliga olägenheter skulle uppstå genom en sådan åtgärd, och det är derom jag nu slutligen vill säga några ord. Då organisationen först af Kongl. Maj:t framlades vid urtima riksdagen 1892, skulle fältintendenterna eller den intendenturpersonal, som har regementsofficers grad, uppgå till ett antal af 12 personer. Vidare var intendenternas antal större än det, som sedermera blef Riksdagens beslut. Under loppet af utskottets arbete gjordes först den afprutningen på Kongl. Maj:ts förslag, att personalen minskades. Man borttog öfverfältintendenten, som hade öfverstes rang, två fältintendenter och likaledes minskades något intendenternas antal. Detta var en förminskning, som gjordes temligen proportionerlig. Man kan säga, att då man beräknat denna personal med afseende på hvad som är nödvändigt i fred, att nemligen vid hvarje regemente skall finnas en regementsintendent och vid hufvudstationen de tienstemen, som äro nödvändiga, för att det arbete, som der kräfvdes, skall kunna utföras, så var det en olägenhet, att antalet på detta sätt minskades. Det fans ingen annan utväg att ersätta det bristande antalet än genom att öka de tienstgörande intendentsaspiranternas, de s. k. underintendenternas, antal från 12 till 18. Detta var dock icke en så allvarsam olägenhet, att, då det gälde hela förslaget, man icke skulle kunna finna sig deri. Men det gjordes under riksdagens lopp ännu en afprutning på intendenturen i så måtto, att det blef en allmän lönenedsättning sålunda, att i stället för de föreslagna intendenterna af första och andra klass med kaptens rang blef det intendenter af första och andra klass med kaptens rang *samt* af tredje klass med löjtnants rang. Följden af detta har blifvit, att man numera ej kan påräkna, att till dessa viktiga platser i intendenturcorpsen få samma slags personer som förut. I Kongl. Maj:ts förslag hade man ordnat aflöningsförhållandena på sådant sätt, att man kunnat påräkna nära nog samma slags officerare som de, som egna sig åt generalstabstjenst. Hvad som förut lockat till att blifva intendenturtjensteman, har varit, att man kunde vid unga år uppnå kaptens grad och löneinkomster. Det är också det som gör, att intendenturcorpsen är så väl rekryterad som den är, enär unga män snart nog kunde uppnå en aflöning af 4,000 kr. och efter vissa år ålderstillägg. Tack vare detta förhållande, har det varit möjligt att tillsätta fördelningsintendentsplatserna så väl, som nu verkligen är förhållandet. Men då nu i stället för att uppnå sådana förmåner man offer många års tjenst ej kan komma till mer än 2,000 kr., så är det väsentligt olika. Och

*Ang. ordnan-
det af pen-
sionsförhål-
landena vid
intendentur-
corpsen.
(Forts.)*

Ang. ordnan-
det af pen-
sionsförhål-
landena vid
intendentur-
corpsen.

(Forts.)

jag ber att få påminna om, att ej heller detta kan i ögonblicket uppnås. Det ställes nemligen rätt stora fordringar på intendenturtjenstemännen. De skola nemligen först vara officerare, d. v. s. hafva tagit officersexamen och fullgjort öfriga prästanda derför, hafva varit det ett eller annat år, sedermera under en tid af minst 12 månader hafva tjänstgjort vid ett regementes intendentur eller vid fördelningsintendentur samt derefter under minst 6 månader hafva gjort tjänst här uppe dels vid hufvudstationen dels vid de särskilda förråden och derefter aflagt underintendents-examen. Sedan allt detta är gjort, bli de underintendenter. Men de kunna ej bli intendenter af tredje klass, förrän de derefter genomgått en kommendering af två år vid intendenturcorpsens hufvudstation och under lika lång tid vid någon fördelningsintendentur samt vid krigshögskolan genomgått en kurs i militärförvaltning och generalstabstjänst. Då på grund af underintendenternas antal, som vid urtima riksdagen ökades från 12 till 18, det ej är möjligt att låta desse såsom de sjelfve finna lägligt göra denna aspirantstjänst under en följd af år, utan detta beror på tillgång till de platser, dit de kunna skickas, blir följden, att innan man kan uppnå dessa 2,000 kr., dröjer det ganska många år. Skulle nu Riksdagen besluta att framskjuta pensionsåldern på sätt utskottet föreslagit, blir följden den, att först vid bortåt 60 år kan man hafva utsigt att uppnå regementsofficers grad; och det är detta, som är den allvarsamma betänkligheten med det föreliggande förslaget. Man kan säga, att vore det ej annat än detta framflyttande af åldern, så äro dock de olägenheter dermed, jag nyss påpekat, icke så stora som den olägenhet, som uppstår för hela intendenturcorpsen derigenom, att personalen blir för gammal.

Det är dessa allvarsamma betänkligheter, som jag tillåtit mig här framlägga för kammaren, så att, då den nu går att fatta sitt beslut, följden af detta ej må blifva, att den organisation, som man lyckats vinna vid 1892 års urtima riksdag, i denna del blir så försämrad, att man kan säga, att här kommer att inträda en verklig svaghet i denna organisation, som annars var så god, som man under dåvarande förhållanden kunde göra den.

Herr Björnstjerna: Då detta betänkaude ej är beledsagadt af någon reservation, skulle man kunna föreställa sig, att statsutskottet varit enhälligt i att underkänna de särdeles goda skäl, som äro framställda i Kongl. Maj:ts proposition och som nu ytterligare blifvit på ett så öfverbevisande sätt frambållna af herr statsrådet. Detta har emellertid på intet sätt varit förhållandet, utan Första Kammarens ledamöter hafva inom utskottet ifrigt försvarat Kongl. Maj:ts proposition och ansett de skäl, som deri blifvit anförda, vara mycket talande. Men från Andra Kammarrens ledamöters sida väckte hela förslaget ett mycket lifligt mot-

stånd, och man yrkade der, att pensionsåldern för alla skulle bestämmas till 65 år. Det var således ett ganska stort tillmötesgående från Andra Kammarens ledamöter, när de samtyckte till, att detta ej behöfde gälla de 54 intendenterna, hvilka herr statsrådet äfven erkänt vara den klass, som är nödvändigast att hafva besatt med män i sin kraftfullaste ålder. När Andra Kammarens ledamöter tillmötesgingo oss så, att pensionsåldern för intendenterna bestämdes till 60 år, ansågo vi oss äfven böra gå dem till mötes med att medgifva pensionsåldern för de 9 fältintendenterna och de 53 förvaltarna till 65 år. Jag erkänner till fullo, att man ej rimligen kan förvänta, att särskildt desse 9 fältintendenter, som i synnerhet under krig hafva en mycket ansträngande tjenstgöring, skulle vid 68 års ålder — ty de äro berättigade att efter den inträdda pensionsåldern 65 år ännu stanna kvar i 3 år — skulle i allmänhet hafva erforderliga krafter att tillfyllestgörande förrätta sin tjenstgöring. Men jag hyser dock ej så stora betänkligheter vid att antaga detta, utan anser, att man i främsta rummet måste se på att intendenterna få pensionsåldern satt till 60 år. Man kan ej förväna sig öfver, att Riksdagen med oro ser den hastiga tillväxten i anslagen till arméns pensionering. Först beviljades dertill år 1858 85,500 kr., och år 1887 ökades detta anslag från 900,000 kr. till 1,125,000 kr. och utgör nu 1,540,000 kr. Vid samma riksdag yttrade Riksdagen den 7 juli i sin skrifvelse till Kongl. Maj:t, att »då det höga anslag, som hittills utgått till arméns pensionskassa, nu på grund af hvad Eders Kongl. Maj:t anfört måste höjas och, efter hvad Riksdagen iuhemat, anledning är att befara, att, om nu gällande bestämmelser bibehållas, detsamma inom en snar framtid ytterligare måste förhöjas, har Riksdagen ansett angeläget vara att uttala önskvärdheten af åtgärders vidtagande för att motverka sådan ytterligare höjning.» I sammanhang dermed framhöll Riksdagen möjligheten, att pensionsåldern för kompaniofficerare skulle kunna framflyttas så, att de skulle få kvarstå i tjensten till 55 års ålder, och detta är ett förslag, hvartill jag anser ganska möjligt att man återkommer, för att minska det hastigt växande belopp, som erfordras till pensioneringen. Här är nu fråga om 64 nya tjänster, hvilkas innehafvare bli berättigade till pension, och redan har ju ett stort antal officersplatser blifvit inrättadt. Det är således att förutsätta, det anslaget till pensioneringen snart ej kommer att bli tillräckligt, utan att det måste än vidare ökas. Herr statsrådet har särskildt fäst uppmärksamhet vid ett uttryck i utskottets betänkande sid. 5, nedre delen, der det heter: »i afseende å de 9 fältintendenterna och de 53 förvaltarna, hvilkas befattningar icke i allmänhet kräfva samma rörlighet och spänstighet»; men detta är ett tryckfel och skulle lyda: »torde kräfva . . .», hvarom äfven kommer ett tryckt blad med rättelse. Jag skulle gerna vilja påyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, men kan

Ang. ordnandet af pensionsförhållandena vid intendenturcorpsen.
(Forts.)

Ang. ordnan- det ej, ty hvad skulle då följden blifva? Min fulla öfvertygelse
det af pen- är, att då skulle Andra Kammaren bestämma åldersgränsen till
sionsförhål- 65 år för alla. Jag tror därför det vara politiskt klokt, att vi
landena vid nu söka vinna, hvad som står att vinna, d. v. s. att få den
intendentur- viktigaste klassens eller intendenternas pensionsålder satt till 60
corpser. år och tills vidare låta fältintendenterna och förvaltarne blifva
 (Forts.) pensionsberättigade först vid 65 år. Jag tillåter mig därför yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härned slutad, biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 11 och 13 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag för krigshofrätten.

Mom. a).

Utskottets hemställan bifölls.

Ang. arfvoden
åt krigshof-
rättens ord-
förande och
militäre
ledamöter.

Mom. b).

Friherre von Otter: Krigshofrättens ordförande upp-
 bär för närvarande i arfvode 2,000 kr. årligen och ledamöterna
 hvardera 1,000 kr. årligen. I den nådiga propositionen med för-
 slag till krigshofrättens ombildning, som till denna Riksdag af-
 gafs, föreslogs indragning af den militäre ordföranden, hvarjemte
 ledamöterna skulle få uppbära 750 kr. årligen. Detta förslag
 godkändes af Andra Kammaren, men då den nu förevarande propo-
 sitionen kom, ha Andra Kammarens ledamöter i statsutskottet
 ej velat godkänna dessa arfvoden, utan ansett, att ordföranden
 och de militära ledamöterna skulle såsom kommandering uppe-
 hålla dessa befattningar. Detta har Första Kammarens ledamö-
 ter ej kunnat vara med om, såsom kammaren behagade finna,
 utan yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Jag anhåller därför,
 herr talman, att kammaren med afslag på utskottets förslag måtte
 bifalla reservationen.

Herr Abelin: Det föreliggande utskottsbetänkandet gifver
 vid handen, att Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till
 krigshofrätten blifvit i hvad den afser anslag till ordföranden och
 de militära ledamöterna af samtliga utskottsledamöterna från An-
 dra Kammaren afstyrkt, men deremot af ledamöterna från denna
 kammare i en särskildt afgifven reservation utan någon menings-
 skiljaktighet tillstyrkt. Vid sådant förhållande och då den ned-

sättning i anslaget, som den kongl. propositionen innebär, eller, såsom redan angifvits, för ordföranden från 2,000 kr. till 1,000 kr. och för de militära ledamöterna från 1,000 kr. till 750 kr. blifvit vid ärendets föredragning inför Konungen af samtliga statsrådets ledamöter tillstyrkt, inser jag allt för väl, att den mening, jag härutinnan hyser, icke kan komma att göra sig gällande. Detta oaktadt önskar jag få den till protokollet antecknad och vågar hoppas, att de få ögonblick, jag kommer att upptaga kammarens tid, må mig tillgifvas.

Mig förefaller denna nedsättning i anslaget vara obillig och ingalunda af förhållandena påkallad. Visserligen har föredragande departementschefen förklarad sig anse, att arfvodena skäligen kunna bestämmas till de nedsatta beloppen, och reservanterna hafva förklarad, att de ej hafva något att erinra deremot. Men något som helst skäl härför fins ej anfördt, vare sig i statsrådsprotokollet eller i reservationen, och något under frågans nuvarande läge fullgiltigt sådant synes mig svårigen kunna anföras. Ledamöterna i krigshofrätten äro året igenom bundna af sin befattning och skyldiga att närvara vid de under alla tider af året förekommande domstolssessionerna. Men den tid, de måste härät egna, är ej den enda, deras uppdrag tager i anspråk. Icke sällan förekomma mål af den invecklade och omfattande beskaffenhet, att åt studiet af dem måste af de särskilda ledamöterna under tiden mellan sammankomsterna egnas mycket både tid och omtanke. Och om nu dessa omständigheter i och för sig utgöra talande skäl för att nuvarande anslag icke borde nedsättas, så hafva genom antagande af den förbättrade härordningen uppstått förhållanden, som torde mana, om ej att öka anslaget, dock åtminstone att ej minska detsamma. Den förbättrade härordningen innebär, såsom bekant, ej blott en väsentlig utsträckning af den tid, de värnpliktige äro sammandragne under vapen, utan ock, hvad af långt större betydelse härutinnan är, en betydlig tillökning af de värfvade trupperna, hvilka förhållanden måste komma att öfva ett väsentligt inflytande på antalet af de mål, som komma att dragas under krigshofrätten och öka dess arbete. Den ifrågasatta nedsättningen i arfvodena torde sålunda ej kunna anses vara af förhållandena påkallad. Och jemför man så dessa nedsatta arfvoden med de arfvoden på andra områden, som för uppdrag af liknande omfattning och ansvar komma uppdragens utförfvare till del, ledes man ovilkorligen till den föreställning, att billighetsbänsyn ej gjort sig gällande i det förslag, som föreligger till bestämmande af arfvoden för krigshofrättens ordförande och militära ledamöter. Då jag, vid de förhållanden jag från början nämnt, icke väntar mig någon synnerlig anslutning till min mening, har jag icke något yrkande att göra.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afscende på förevarande moment endast yrkats, att kam-

*Ang. arfvoden
åt krigshof-
rättens ord-
förande och
militäre
ledamöter.
(Forts.)*

maren, med afslag & utskottets hemställan, skulle bifalla det förslag, som innefattades i mom. b) af den vid utlåtandet fogade reservation.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 11 och 13 innevarande april bordlagda utlåtanden:

n:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till staden Köping af vissa delar utaf kronolägenheten Köpingsön n:o 1, och

n:o 43, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Jemtlands fältjägareregementets mötesplats af mark tillhörig f. d. militiebostället Kungsgården n:o 1 i Jemtlands län,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemstält.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets nedannämnda, den 11 och 13 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 45, i anledning af väckta motioner om ändring dels i 22 kap. 4 § ärfdabalken och dels i lagen angående tillsyn & förmyndares förvaltning af omyndigs egendom den 18 april 1884,

n:o 46, i anledning af väckt motion om ändring af 17 kap. 10 § handelsbalken,

n:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 10 kap. 5 § strafflagen, samt

n:o 48, i anledning af väckt motion om ändring af 11 kap. 13 § strafflagen,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemstält.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial n:o 49, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående en i utskottets memorial n:o 41 föreslagen voteringsproposition.

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades friherre *Barnekow* under tolf dagar samt herrar *Pehrsson* och *Håkansson*, hvar-dera under fjorton dagar, allt räknadt från och med den 16 i denna månad.

Kammaren åtskildes kl. 1,04 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 17 april.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Anmälades och bordlades:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 8, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 26 riksdagsordningen;

bevillningsutskottets memorial n:o 14, i anledning af återremiss af utskottets betänkande n:o 10 i anledning af Kongl. Maj:t proposition n:o 2 med förslag till ny förordning angående mantalsskrifning;

sammansatta bevillnings- och lagutskottets memorial n:o 5, i anledning af återremiss af utskottets betänkande n:o 1 rörande vissa delar af Kongl. Maj:ts proposition n:o 2 med förslag till ny förordning angående mantalsskrifning; samt

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 2, i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af cirkuläret den 14 juni 1820 om förbud mot skådespels uppförande å vissa dagar; och

n:o 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om meddelande af bestämmelser i syfte af ett mera planmessigt samarbete mellan rikets folkskolor och allmänna läroverk.

Upplästes två till kammaren inkomna protokoll af följande lydelse:

År 1894 den 16 april sammanträdde kamrarnes valmän för att, jemlikt 71 och 73 §§ riksdagsordningen, utse Riksdagens fullmäktige i riksbanken jemte suppleanter för dem; och befunnos efter valförrättningens slut hafva blifvit utsedde till

ordförande:

f. d. statsrådet Pehr Jakob von Ebreheim med 48 röster;

öfrige fullmäktige:

filosofie doktoren Johan Wolter Arnberg	med 48 röster,
ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Sixten Gabriel von Friesen	» 48 »
vice häradshöfdingen Karl Georg Herlitz	» 48 »
f. d. stadsmäklaren Tom Liljewalch	» 48 »
ledamoten af Riksdagens Första Kammare Henrik Ragnar Törnebladh	» 48 »
ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Gustaf Fredrik Östberg	» 48 » ;

suppleanter:

majoren Oscar Waldemar Falkman	med 48 röster,
kamreraren, vice ordföranden hos Stockholms stadsfullmäktige Carl Erik Ekgren	» 47 »
grosshandlaren i Stockholm Hjalmar Horngren ...	» 46 » ..

O. M. Björnstjerna.

Fr. von Strokirch.

Anders Persson.

Magnus Hojer.

År 1894 den 16 april sammanträdde kamrarnes valmän för att, jemlikt 71 och 73 §§ riksdagsordningen, utse Riksdagens fullmäktige i riksgäldskontoret jemte suppleanter för dem; och befunnos efter valförrättningens slut hafva blifvit utsedde till

ordförande:

ledamoten af Riksdagens Första Kammare Frans Albert Anderson med 48 röster;

öfrige fullmäktige:

ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Otto Magnus Höglund	med 48 röster,
ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Johan Johansson i Noraskog	» 48 »

godsegaren friherre Johan Nordenfalk	med 48 röster,
ledamoten af Riksdagens Första Kammare Oskar Wilhelm Odelberg	» 48 »
ledamoten af Riksdagens Första Kammare Per Samzelius	» 48 »
ledamoten af Riksdagens Första Kammare Edvard Sederholm	» 48 » ;

suppleanter:

kamreraren Erik Wilhelm Lilliesköld	med 48 röster,
kanslisekreteraren Carl Johan August Wall	» 47 »
f. d. ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Nils Olsson i Ättersta	» 46 » .

*O. M. Björnstjerna.**Fr. von Strokirch.**Anders Persson.**Magnus Höjer.*

Dessa protokoll lades till handlingarna; och skulle Riksdagens kanslideputerade genom utdrag ur kammarens protokoll underrättas om deras innehåll med anmodan att låta uppsätta och till kamrarne ingifva förslag dels till förordnanden för de valde, dels till skrivelser till Konungen med anmälan om de förrättade valen, dels och till den paragraf, som derom borde i riksdagsbeslutet intagas.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 36, med anhållan om utredning angående beskaffenheten och omfattningen af åtskilliga öfverklagade olägenheter i afseende å Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden m. m.; och

n:o 37, med anhållan om utredning af frågorna om fri-lagersinstitutionens införande samt om frihamnsanläggningar i Sverige.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 208, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 15, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om vissa reformer i afseende på folkskoleinspektionen, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 209, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 16, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Måjt med begäran om ändring i § 16 af gällande jagtstadga, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 14 i denna månad bordlagda utlåtanden n:is 44—48.

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets den 14 innevarande april bordlagda memorial n:o 49, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående en i utskottets memorial n:o 41 föreslagen voteringsproposition.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets den 14 i denna månad bordlagda memorial n:o 13 och lagutskottets samma dag bordlagda utlåtande n:o 49.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle uppföras främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, och sist samman-satta bevillnings- och lagutskottets memorial n:o 4.

Kammaren åtskildes kl. 3,17 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.